

Handläggare

Christer Knutås
Tfn: 08-508 301 77

Datum

2010-08-27

Sidnummer

1 (5)

Diariumnummer

48-495/2010

KNs sammanträde

2010-09-28

8

KARTLÄGGNING AV PROCESS MELLAN DÖDSFALL OCH BEGRAVNING SAMT TÄNKBARA OMRÅDEN TILL FÖRBÄTTRINGAR INOM KYRKOGÅRDSNÄMNDENS EGET ANSVARSOMRÅDE.

Förslag till beslut

1. Kyrkogårdsnämnden godkänner förvaltningens redovisning

Mats Larsson
Förvaltningschef

Bakgrund

Kyrkogårdsnämnden beslutar att vid sitt sammanträde den 14 april 2010 överlämna följande skrivelse för beredning från Yvonne Fernell-Ingelström m fl (M) och Lotta Gravenius (FP):

"Begravningsutredningen (SOU 2009:79) har remitterat sitt förslag "Några begravningsfrågor" till kommunstyrelsen i Stockholms stad. Ärendet har även behandlats i kyrkogårdsnämnden vid sammanträdet 10 februari 2010. En av de mer angelägna frågorna handlar om tiden mellan dödsfall och begravning. Kyrkogårdsnämnden har i samband med behandlingen av detta ärende också givit förvaltningen i uppdrag att verka för att med de medel staden har och inom ram för kyrkogårdsnämndens egna åtaganden och ansvar möjliggöra en minskning av tiden mellan dödsfall och begravning. Kyr-

kogårdsnämnden har också uttryckt tveksamheter kring att lagstifta kring den tid som skall gälla för gravsättning och kremering, inom en månad, då det för närvarande saknas sanktions- och uppföljningsregler.

Den undersökning som genomförts av Sveriges begravningsbyråers förbund (SBF) visar, att tiden från dödsfall till begravning i genomsnitt var 14 dagar 1998, 2008 hade siffran stigit till 19 dagar. Värst är situationen i Stockholms län med i genomsnitt 28 dagar från dödsfall till begravning. Jämförelse med t ex Norge och Danmark ger informationen att man begravs eller kremeras inom 8 dagar. I Finland sker begravning inom högst 14-15 dagar. Svensk lag föreskriver att stoftet skall kremeras eller gravstättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfall. En annan angelägen fråga i detta sammanhang, som har med väntan på begravning och kremering att göra, är den rutinmässiga balsamering, som måste göras eftersom perioden mellan dödsfall och begravning/kremering är så lång och kylförvaring inte enbart är tillräcklig för att bevara stoftet intakt. Balsamering innebär förlängningen att starkt miljöfarliga ämnen används i stora mängder. Med vetskap om att ca 6 000 personer avlider per år i Stockholm kan miljöbelastningen bli relativt stor. En förkortad ledtid är angelägen då den i förlängningen innebär en minskad miljöbelastning. Mot denna bakgrund finner kyrkogårdsnämnden anledning att reagera. Kyrkogårdsnämnden beslutar att ge kyrkogårdsförvaltningen följande uppdrag:

- 1. kartlägga den process med angivande av huvudman och ansvarsområde, som sker från dödsfall till begravning och kremering med angivande av de vanligaste fördröjningsskälen till att tiden i genomsnitt blir 28 dagar*
- 2. ange tänkbara områden inom kyrkogårdsnämndens eget ansvar, som skulle kunna förbättras dvs, hanteras snabbare/effektiva.*

Redovisning

Processer, huvudmän och ansvarsgränser

Processer, huvudmän och ansvarsgränser är utförligt beskrivna i begravningsutredningen som lämnade sitt betänkande, SOU 2009:79 i slutet av år 2009. Nedan görs en kortfattad beskrivning av vad som framkommer i betänkandet.

Att ta hand om avlidna innefattas i begreppet hälso- och sjukvård, enl. hälso- och sjukvårdslagen. Det ankommer på läkare att fastställa att döden har inträtt. Vid dödsfall i Sverige ska, som framgår av begravningslagen, bevis om dödsfallet (dödsbevis) och intyg om dödsorsaken utfärdas utan dröjsmål. Beviset och intyget ska utfärdas av läkare.

Enligt begravningsförordningen ska den läkare som vid ett dödsfall har fastställt att döden inträtt ansvara för att dödsbevis utfärdas. Beviset ska lämnas till Skatteverket (Folkbokföringsregistret) senast första vardagen efter det att dödsfallet konstaterades. Den läkare som har utfärdat dödsbeviset ska även ansvara för att intyget om dödsorsaken utfärdas. Intyget ska sändas till Socialstyrelsen inom tre veckor från det att dödsbeviset utfärdades.

Om kroppen efter en avliden inte hämtas inom den tid som är vanlig och någon som ordnar med begravningen inte heller har hört av sig rekommenderar Socialstyrelsen att den som svarar för bårhuset, landstinget, undersöker skälet till detta, t.ex. genom kontakt med den avlidnes efterlevande och begravningsbyråer. Vidare rekommenderas att socialtjänsten kontaktas när det behövs med hänsyn t.ex. till kommunernas skyldighet enligt begravningslagen att ordna med gravsättningen om inte någon annan gör det samt att Skattekontoret kontaktas om det dröjer ovanligt länge innan kroppen hämtas.

Enligt lagen om obduktion m.m. får kroppen efter en avliden balsameras om det av sanitära skäl är nödvändigt för att kroppen ska kunna bevaras till dess kremering eller gravsättning sker eller om den ska tas i anspråk för anatomisk dissektion. Kostnaden för balsamering debiteras normalt dödsboet.

Under transport av kistlagt stoft från bårhus till ceremoniställe, alternativt till förvaltningens förvaringsplats för kistlagda stoft, ansvarar dödsboet för den avlidne. I normalfallet är det begravningsfirma som är dödsboets ombud vid dessa transporter. Kyrkogårdsförvaltningen övertar sedan ansvaret för kistlagt stoft vid ceremoniplats eller förvaltningens förvaringsplats. Om ceremonin eller förvaring sker på annan plats än inom förvaltningens ansvarsområde övergår ansvaret till annan huvudman för begravningsverksamheten.

Om stoftet efter en avliden inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, ska Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den avlidnes folkbokföringskommun. Skatteverkets undersökning av skälet till dröjsmålet bör normalt innefatta kontakt med dödsboet eller andra efterlevande. Om det framkommer att anledningen till dröjsmålet är av sådant slag att det kan bli aktuellt att bevilja anstånd bör dödsboet eller anhöriga uppmanas att söka sådant. Förutsättningar för underrättelse till kommun, i de fall då den avlidne inte efterlämnat någon som ordnar med gravsättningen, finns när stoftet efter en avliden förvarats längre tid än två månader utan anstånd eller sedan senaste anstånd löpt ut. Detta gäller även om det finns efterlevande, som av något skäl inte ordnar med kremering eller gravsättning av stoftet efter den avlidne. En sådan underrättelse behöver dock inte göras om det vid utredningen kommer fram att kremering eller gravsättning är planerad att ske inom en bestämd kortare tid (cirka en månad).

Vid sidan av Skatteverket har även huvudmannen för begravningsverksamheten uppgifter som syftar till att gravsättning eller kremering ska ske inom föreskrivna tider.

Huvudmannen för begravningsverksamheten på den ort där den avlidne senast var folkbokförd ska på begäran medla mellan parterna, om de efterlevande inte kan enas om kremering eller gravsättning ska ske.

Enligt begravningslagen ska askan efter en avliden som har kremerats i Sverige gravsättas inom ett år från kremeringen. Den huvudman för begravningsverksamheten eller den innehavare av krematorium som förvarar askan får dock medge anstånd med gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

En begravning är ett sätt att ta farväl av en anhörig och dela sorgen med andra. Att anordna begravningen kan vara ett sätt att bearbeta förlusten och att inse vad som hänt. Ett genomgående råd som lämnas av många begravningsbyråer är att vänta något med att planera begravningen då det innebär att många viktiga beslut skall fattas som inte går att ändra på. Exempelvis var den avlidne skall begravas och vilket gravskick som skall användas.. Det bör dock också framhållas

att begravningen är ett sätt att komma vidare i sorgearbetet och att tiden från dödsfall till begravning av det skälet inte bör vara för lång.

I Sverige, som när det gäller begravningstraditioner präglats av den kristna Svenska Kyrkans förhållningssätt, har det efter hand utvecklats en arbetssätt med förhållandevis lång tid mellan dödsfall och gravsättning eller kremering. Inom andra trosinriktningar såsom islam och judendom är traditionen att det går betydligt kortare tid från dödsfall till gravsättning. Även inom de ortodoxa samfundet och bland katoliker är det vanligt med korta tider mellan dödsfall och gravsättning. Traditionen bland de svenska frikyrkosamfundet stämmer väsentligen överens med vad som gäller beträffande Svenska kyrkan.

Stiftsprosten Eva Brunne gjorde hösten 2007 en undersökning av tiden mellan dödsfall och begravning i Stockholms stift. Bakgrunden var att det i medierna hade förekommit påståenden om långa väntetider i Stockholm mellan dödsfall och begravning. Eva Brunne ställde i ett brev till 64 kyrkoherdar i Stockholms stift följande frågor:

- Vilken är den vanligaste tiden mellan dödsfall och begravning i din församling?
- Vanligaste orsakerna till att det dröjer med begravningen?
- Hur snabbt kan ni erbjuda begravning om anhöriga inte kräver viss dag, viss präst och viss kyrka?

Av de tillfrågade 64 kyrkoherdarna fick Eva Brunne svar från 52. Hon sammanställde därefter svaren på följande sätt:

De flesta församlingar har en väntetid på 3–4 veckor mellan dödsfall och begravning. Många församlingar säger att det vanliga är 2–3 veckor. I undantagsfall går det mycket fortare eller mycket långsammare. Några församlingar visar på lång väntan beroende på att beställningen från begravningsbyrån kommer först veckor efter dödsfallet.

Lång väntetid handlar i stort sett uteslutande om att anhöriga vill ha begravningsgudstjänst en fredag i en viss kyrka och med en viss präst och sedan minnesstund i församlingshemmet. Här är just minnesstunden i församlingshemmet ofta den faktor som förlänger väntan. I kyrkan går det att ha en begravningsgudstjänst i stort sett varje timma, men dukning, samvaro och efterarbete kring begravningskaffet tar ett par timmar i anspråk. I församlingshemmet måste det ju också förekomma andra aktiviteter än minnesstunder. De flesta församlingar kan erbjuda begravningsgudstjänst inom en vecka till tio dagar om anhöriga inte har särskilda krav på tid, präst och begravningskaffe. Här handlar det mycket om att prästen ska få tid för begravningssamtalet.

Väldigt många församlingar visar på ett välorganiserat och flexibelt system kring begravningstiderna.

Av de inkomna svaren framhåller Eva Brunne även följande synpunkter som intressanta:

- Flera påpekar att det ur själavårdsmässiga aspekter inte är bra om begravningsgudstjänsten kommer för nära inpå dödsfallet. Det bör gå ca två veckor.
- Anhörigas prioriteringar kan förlänga tiden mellan dödsfall och begravning.
- Kanske ska anhöriga tala med församlingen innan de talar med begravningsbyrån.
- Någon påpekar att begravning på kvällstid och helger kanske skulle underlätta.
- Biskopsbrevet om begravning har i några kontrakt blivit starten på ett fördjupat samråd mellan präster, kyrkogårdsförvaltningar och begravningsbyråer.

Eva Brunne betonar i sin sammanställning att undersökningen inte håller vetenskaplig kvalitet, men att det går att utläsa klara tendenser ur den.

Kyrkogårdsförvaltningens förbättringsåtgärder

Beläggningen av våra kapell under veckan varierar där begravningstid i början av veckan inte så attraktiva jämfört med senare i veckan. Kyrkogårdsförvaltningen har därför de senaste åren prioriterat att våra kapell skall vara än mer tillgängliga och bokningsbara under de dagar som anhöriga önskar ha begravning, onsdagar, torsdagar och i synnerhet fredagar. Under slutet av förra året infördes därför ett nytt arbetsschema för förvaltningens kapellvärdar där justeringar gjorts för att bättre tillgodose Stockholmarnas behov av kapell- och gravsättningstider. Vi erbjuder även lördagsbegravningar men hittills har intresset för dessa inte varit så stort. Av 16 extra lördagstider hittills i år har endast tre utnyttjats.

Att vi inte kan tillgodose att allas önskemål om tid och plats för ceremoni är naturligt men vår ambition är att ha kapellen tillgängliga med service anpassade efter Stockholmarnas önskemål. Beträffande urngravsättningstider så är det alltid en stor efterfrågan efter att vintern klingat av och i synnerhet maj och juni är toppar vad gäller önskemål om urngravsättning. Det försöker vi lösa genom att erbjuda bokningsbara extratider på sena eftermiddagar och kvällar under dessa månader.

I årets budget har också nämndens tilldelas särskilda resurser från Kommunfullmäktige om 0,5 mkr för att om möjligt åtgärda de problem som nämns i skrivelsen.

Begravningsbyråerna är en nyckelgrupp för att lösa de problem som tas upp i skrivelsen. Byråerna har direktkontakt med anhöriga till den avlidne och kan därför informera om de problem som kan uppkomma när tid för begravningen blir alltför långt efter dödsfallet (ansökan om anstånd, balsamering etc). Förvaltningen har en mycket bra dialog med byråerna bland annat i den sk BESK-gruppen som träffas fyra ggr per år där denna fråga är återkommande på dagordningen.

Bilaga

Skrivelse